

Agustí d'Hipona, *Confessions*, Llibre primer

Pregària liminar

I. 1. *Gran sou, Senyor, i granment digne de lloança; gran és el vostre poder i inesgotable la vostra saviesa* (Sl 144,3; 146,5). I sou vós a qui vol lloar l'home, aquesta engruna de la vostra creació, l'home que duu al seu entorn la seva mortalitat, que duu al seu entorn el testimoniatge del seu pecat i el testimoniatge que *vós resistiu als superbs* (Jm 4,6; lPe 5,5). I, malgrat tot, us vol lloar aquest home, engruna de la vostra creació. Sou vós qui l'estimuleu a delectar-se en les vostres lloances, perquè ens vau fer per a vós i és inquiet el nostre cor fins que reposi en vós.

Concediu-me, Senyor, de saber i de comprendre si cal primer invocar-vos o bé lloar-vos, si cal primer conèixer-vos o bé invocar-vos. Ara, qui us invoca sense conèixer-vos? El qui us desconeix, però pot invocar-ne un altre en lloc vostre. ¿O és que, més aviat, sou invocat per tal d'ésser conegut? *Com hom invocarà aquell en qui no creu? I com hom creurà si no hi ha predicador?* (Rm 10,14). *I lloaran el Senyor els qui el cerquen* (Sl 21,27). Els qui el cerquen, en efecte, el trobaran, i els qui el troben el lloaran.

Que jo us cerqui, Senyor, invocant-vos, i us invoqui creient en vós! Perquè ens heu estat predicat. Us invoca, Senyor, aquesta fe que m'heu donat, que m'heu inspirat per la humanitat del vostre Fill, pel ministeri del vostre predicador.

II. 2. Mentrestant, com invocaré el meu Déu, el meu Déu i el meu Senyor, per tal com, certament, el cridaré en mi mateix quan l'invocaré? I quin lloc hi ha en mi on el meu Déu pugui venir en mi? On Déu pugui venir en mi, aquest *Déu que va fer el cel i la terra* (Gn 1,1)? ¿És que, Senyor i Déu meu, hi ha res en mi que pugui contenir-vos? ¿És que el cel i la terra, que vós creàreu i dins els quals em creàreu, poden contenir-vos? O bé, pel fet que res d'allò que és no seria sense vós, s'esdevé que tot allò que és us conté? Vist, doncs, que jo mateix sóc, per què us demano que vingueu en mi, jo que no seria si vós no éreu en mi? Jo no sóc encara en les pregoneses de l'infern, i, malgrat tot, vós també hi sou. Perquè, *encara que davalli a l'infern, vós hi sou* (Sl 138,8).

Jo, doncs, no seria, Déu meu, no seria en absolut si vós no fóssiu en mi. ¿O és que, més ben dit, no seria si no fos en vós, *de qui, per qui i en qui totes les coses, totes, són* (Rm 11,36)? És ben bé així, Senyor, és ben bé així. On, doncs, us invoco, ja que sóc en vós? O d'on vindríeu en mi? On, de fet, em retiraria dellà el cel i la terra, perquè, d'allí, vinguéss a mi el meu Déu, que digué: *«Jo empleno el cel i la terra»* (Jr 23,24)?

Agustí d'Hipona, *Confessions*, Llibre tercer

Les primeres emocions intel·lectuals

IV. 7. Entre aquests companys, jo, de feble edat aleshores, estudiava manuals d'eloqüència, en la qual desitjava excel·lir amb la damnable i fútil finalitat d'assaborir la vanitat humana, i, segons l'acostumat cicle d'estudis, havia arribat al llibre d'un tal Ciceró, la llengua del qual gairebé tots admiren, però no tant el cor. Aquest seu llibre, doncs, conté una exhortació a la filosofia i es titula *Hortensi*.

Fou, certament, aquest llibre que canvià la meva sensibilitat, i féu girar cap a vós mateix, Senyor, les meves pregàries, i féu tornar ben altres els meus vots i els meus desigs. De sobte se m'envilí tota vana esperança, i anhelava la immortalitat amb un increïble impuls del meu cor, i començava a alçar-me per tornar a vós. No era, doncs, per esmolar-me la llengua, objectiu que em semblava pagar amb els recursos que m'enviava la meva mare, quan jo tenia dinou anys, i el meu pare havia mort en feia més de dos, no era per esmolar-me la llengua que jo em dedicava a la lectura d'aquest llibre, i és que m'havia convençut no pas la seva manera de dir les coses, sinó les coses que deia.

8. Com flamejava, Déu meu, com flamejava per envolar-me de les coses terrenals cap a vós, i no sabia què volíeu de mi! *Perquè la saviesa és en vós* (Jb 12,13), però l'amor de la saviesa té el nom grec de filosofia, i és d'aquest amor que m'encenia aquell text. N'hi ha que se serveixen de la filosofia per a seduir, i amb aquest nom tan gran, afalagador i venerable coloren i disfressen llurs errors, i gairebé tots els presumptes savis d'aquells temps i dels anteriors són censurats i descoberts en aquest llibre, testimoniant així aquella saludable admonició del vostre esperit, per boca del vostre sant i piadós servent: *Guardeu-vos que ningú no us enganyi amb la filosofia i la vana seducció segons la tradició dels homes, segons els rudiments d'aquest món, i no segons el Crist, perquè en ell habita corporalment tota la plenitud de la divinitat* (Col 2,8-9).

I en aquell temps, vós ho sabeu, llum del meu cor, bé que encara no coneixia aquestes paraules apostòliques, allò sol que em delectava en aquella exhortació és que m'excitava amb el seu llenguatge i m'abrusava i m'enardia a estimar, a cercar, a conquerir, a posseir i a estrènyer fortament, no pas aquest o aquell sistema, sinó la saviesa mateixa, quina que fos; però una sola cosa, enmig de tal abrandament, em refredava: que el nom del Crist no hi era, perquè aquest nom, per la vostra misericòrdia, Senyor, aquest nom salvador, el vostre Fill, ja l'havia begut piadosament el meu tendre cor amb la llet mateixa de la meva mare, i hi romaní al fons, i qualsevol cosa que hi hagués sense aquest nom, per literari, elegant i verídica que fos, no m'abellia del tot.

V. 9. I així vaig resoldre d'aplicar el meu esperit a les santes Escriptures per veure com eren. I vet aquí que hi veig quelcom d'impenetrable als superbs i no descobert als infants, baix d'entrada, però elevat en avançar-hi i velat de misteris, mentre que jo em sentia incapaç de penetrar-hi o d'abaixar el cap per anar endavant. Vull dir que el que ara explico no és ben bé el que vaig sentir quan em vaig dedicar a una primera lectura del llibre, que em va semblar indigne d'ésser comparat amb la dignitat d'un Tul·li. El meu orgull, en efecte, refusava aquella simplicitat, i el meu esguard no en penetrava les pregoneses. Era fet, malgrat tot, per a anar

creixent amb els pàrvuls, però jo em refusava a ésser pàrvul i tenia la inflor de la meva vanitat per grandesa.

Agustí i els maniqueus

VI. 10. És així que vaig caure enmig d'uns homes superbiosament delirants, massa carnals i xerraires, la boca dels quals encobria un parany diabòlic i un vesc compost d'una mescla de les síl·labes del vostre nom i dels noms de Jesucrist i del Paràclit consolador, l'Esperit Sant; aquests noms no s'apartaven de llurs llavis, però només com un so i un brogit de la llengua; després de tot, llur cor era buit de veritat. I deien: «Veritat, veritat!», i em parlaven força d'ella, però mai no era en ells, ans propagaven errors no solament sobre vós, que verament sou la veritat, sinó també sobre els elements d'aquest món, la vostra obra, un punt en el qual, fins i tot quan els filòsofs trobaven la veritat, jo hauria hagut de superar-los pel vostre amor, Pare meu, summament bo, bellesa de totes les belleses.

Oh veritat, veritat, amb quina intensitat, fins i tot aleshores, el moll de la meva ànima sospirava per vós, quan aquests homes, tan sovint i de tantes maneres, repetien davant meu el vostre nom, que era només un so en llurs llavis i en llurs nombrosos i enormes llibres! I aquells eren els plats on, mentre jo estava assedegat de vós, em servien, en lloc vostre, el sol i la lluna, belles obres vostres, però, així i tot, obres vostres, i no pas vós, ni tan sols les primeres de les vostres mans. Car les vostres criatures espirituals són més admirables que aquestes corpòries que roden lluminoses pel cel.

Però, el que és jo, no era d'aquestes obres excel·lents, sinó de vós mateixa, veritat, en la qual *no hi ha mudança ni ombra de canvi* (Jm 1,17), que tenia fam i set. I em presentaven, en canvi, en aquells plats fantasmes esplèndids, davant els quals més valia estimar aquest sol veritable, almenys per als ulls del cos, que no pas aquelles falòrnies que, pels ulls, enganyen l'ànima. I, tanmateix, com que els prenia per vós, me'n nodria, no certament amb avidesa, puix que a la meua boca no sabien a vós, tal com sou –perquè vós no teníeu res a veure amb aquelles vanes ficcions–, i, en compte de sustentar-me, m'afeblien més.

L'aliment en els somnis és del tot semblant a l'aliment dels qui vetllen, però els qui dormen no se'n nodreixen, perquè estan adormits. De totes formes, aquelles viandes no tenien cap semblança amb vós, veritat, segons que ara m'heu ensenyat, per tal com eren cossos fantasmagòrics, falsos cossos, que no eren tan reals com aquests cossos veritables, o celests o terrestres, que veiem amb els nostres ulls de carn: els veiem com els veuen les bèsties i els ocells, i són més reals que no quan sols ens els imaginem. I, en canvi, ens acostem més a la certitud quan només ens els imaginem, que quan, per ells, en presumim d'altres de més grossos i infinits, que, de fet, no existeixen en absolut. És de tals il·lusions que jo aleshores em nodria, però no me'n nodria.

Vós, però, amor meu, en qui defalleixo per ésser més fort, no sou pas un d'aquests cossos que veiem, tot i que siguin al cel, ni un d'aquells que no veiem, perquè vós els creàreu, però no els compteu entre les vostres obres supremes. Que lluny sou, doncs, dels meus fantasmes d'altre temps, d'aquests fantasmes de cossos que no tenen cap realitat! Més certes que aquestes falòrnies són les imatges d'aquells cossos que existeixen de debò, i més certs encara que aquestes imatges són els cossos mateixos, els quals, així i tot, no són vós. Però tampoc no sou l'ànima, que és la vida dels cossos –i, doncs, aquesta vida dels cossos és millor i més certa que no els cossos–, sinó que sou la vida de les ànimes, la vida de les vides, que viviu per vós mateixa i no us mudeu, vós, vida de la meua ànima!

Agustí d'Hipona, *Confessions*, Llibre cinquè

Agustí, a Milà, fa la coneixença d'Ambròs

XIII. 23. En aquest endemig, com fos feta una gestió, des de Milà, prop del prefecte de la ciutat de Roma, per pregar-lo que proveís aquella ciutat d'un mestre de retòrica, amb el dret de servir-se, per al viatge, de la posta imperial, jo mateix, per mitjà d'aquests mateixos amics embriacs de les necieses maniquees –hi volia anar per alliberar-me d'ells, però ni ells ni jo no hi reparàvem–, vaig sol·licitar a Símmac, prefecte aleshores de la ciutat, que, sotmès a una prova oratòria sobre un tema proposat, si li agradava, m'hi enviés.

I, un cop arribat a Milà, vaig visitar el bisbe Ambròs, conegut pel volt de la terra entre els millors i devot servent vostre, que amb els seus discursos distribuïa estrènuament aleshores al vostre poble la flor del vostre forment, la joia del vostre oli i la sòbria embriaguesa del vostre vi. A ell, doncs, em portàveu, sense sabuda meva, a fi que ell em conduís, a sabuda meva, fins a vós. M'acollí paternalment aquell home de Déu i celebrà la meva vinguda amb un afecte prou digne d'un bisbe.

I vaig començar a estimar-lo, no pas certament, de primer, com a doctor de la veritat, perquè havia perdut tota esperança de trobar-la en la vostra Església, sinó com a home benvolent amb mi. I amb afany escoltava les seves dissertacions públiques, però sense la intenció requerida, ans més aviat per estudiar si la seva eloqüència s'avenia amb la seva fama, o si fluïa més alta o més baixa del que ponderaven; i romania en joli de la seva paraula, però desinteressat i desdenyós i tot de les matèries, i estava encisat amb la dolcesa del seu llenguatge, més erudit, però menys jovial i seductor, que el de Faust, pel que fa a la manera d'expressar-se. Fos com fos, quant al fons mateix, cap comparança: mentre aquest s'esgarriava a través de les fal·làcies maniquees, aquell, en canvi, ensenyava la més sana doctrina de salvació. Però *la salvació és lluny dels pecadors* (Sl 118,155), tal com jo era aleshores. I tanmateix m'hi acostava pas a pas, sense adonar-me'n.

XIV. 24. No interessant-me, doncs, per aprendre els seus ensenyaments, sinó sols per sentir com els formulava –vet aquí, de fet, la frívola curiositat que restava en mi, ja desesperançat que fos obert a l'home el camí que mena cap a vós–, arribaven, però, fins al meu esperit, amb les paraules que jo estimava, també les coses que jo negligia; i és que no reeixia a dissociar-les. I, mentre obria el meu cor per copsar-hi la seva paraula eloqüent, igualment hi entraven, bé que per graus, les veritats que sostenia.

En efecte, vaig començar per adonar-me, de bell antuvi, que allò que ell deia podia també defensar-se, i ja no creia que fos una temeritat de vindicar la fe catòlica contra els atacs dels maniqueus que jo havia considerat irrefutables, sobretot després d'haver sentit resoldre segons l'esperit aquest i aquell i diversos textos obscurs de l'Antic Testament, on jo, prenent-los al peu de la lletra, trobava la mort. Un cop exposats, doncs, segons el sentit espiritual un bon grapat de passatges d'aquests llibres, blaslava ja la meva desmoralització, si més no perquè m'havia fet creure que era impossible tota resistència als qui detestaven i ridiculitzaven la llei i els profetes. Malgrat tot, no per això creia que havia de seguir la via catòlica, perquè ella podia tenir també els seus doctes defensors, capaços de refutar les objeccions amb profusió i lògica, ni creia que havia de condemnar el camí que havia pres, perquè la defensa tenia les mateixes armes. Així,

doncs, l'Església catòlica no em semblava tan vençuda, que encara no aparegués també victoriosa.

25. Aleshores, de veritat, em vaig servir de tota la força del meu esperit per a veure si d'alguna manera, amb uns quants documents decisius, podia convèncer de falsedat els maniqueus. I si jo hagués pogut concebre una substància espiritual, de sobte s'haurien esvaït totes aquelles invencions i s'haurien esborrat del meu esperit; però no podia. Nogensmenys, tocant a la fàbrica mateixa d'aquest món exterior i a tota la natura, perceptibles pels nostres sentits carnals, jo, considerant-los i comparant-los més i més, trobava moltes més probabilitats en les opinions de la major part dels filòsofs.

Així, doncs, dubtant de tot, a l'estil dels acadèmics, segons que hom els interpreta vulgarment, i fluctuant en tots sentits, vaig resoldre d'abandonar d'una vegada els maniqueus, no creient que, durant aquesta temporada de la meua vacil·lació, hagués de perseverar en aquella secta, a la qual jo anteposava uns quants filòsofs; ara bé, a aquests filòsofs, per tal com desconeixien el nom saludable del Crist, jo em refusava absolutament a confiar la cura de la llangor de la meua ànima.

Em vaig decidir, doncs, a romandre catecumen en l'Església catòlica, que els meus pares m'havien recomanat, fins que brillés una llum certa que dirigís els meus passos.

Agustí d'Hipona, *Confessions*, Llibre vuitè

La crisi decisiva

XII. 28. Ara bé, així que, del fons secret de la meua ànima, una profunda meditació hagué arrossegat i amuntegat tota la meua misèria al conspecte del meu cor, s'hi aixecà una enorme tempestat que descarregà una enorme pluja de llàgrimes. I, per deixar-la desfer-se tota amb els seus clamors, em vaig alçar i em vaig apartar d'Alipi, perquè la solitud em semblava més escaient per a la necessitat de desfogar el meu plor, i em vaig retirar tan lluny que fins i tot la seva presència no em pogués ésser un destorb.

Tal era el meu estat, i ell se n'adonà. Car jo havia dit, penso, no sé quines paraules, en les quals es manifestava un so de la meua veu ja gràvid de plors, i així m'havia alçat. Ell, doncs, romangué al lloc on estàvem asseguts, profundament atònit. Quant a mi, me'n vaig anar a ajeure, no sé pas com, sota una figuera, i vaig amollar les regnes a les meves llàgrimes, i rajaren les fonts dels meus ulls, un *sacrifici digne que l'acceptéssiu* (Sl 50,19); i vaig parlar-vos llargament, no del cert en aquests termes, però sí en aquest sentit: *I vós, Senyor, fins quan?* (Sl 6,4). *Fins quan, Senyor, estareu sempre aïrat? No us recordeu de les nostres iniquitats passades* (Sl 78,5.8). Jo sentia, en efecte, que aquestes encara em retenien. Llançava crits angoixosos: «Quant de temps, quant de temps, demà i demà? Per què no, en aquest moment, posar fi a la meua turpitud?»

29. Tot això deia, i plorava amb l'amarguíssima contrició del meu cor. I vet aquí que sento una veu, de la casa veïna, una veu de noi o de noia, no ho sé, que deia cantant i repetint molts cops: *Tolle lege, tolle lege* («Pren, llegeix! Pren, llegeix!»). I tot seguit, trasmudada la cara, vaig començar amb molta atenció a pensar si solien els nois, en algun de llurs jocs, cantussejar semblant tornada, i no se m'acudia en absolut d'haver-la sentida enlloc; i, reprimit l'impuls de

les meves llàgrimes, em vaig alçar, i únicament vaig interpretar que una ordre divina em manava només d'obrir el llibre de l'Apòstol i de llegir el primer capítol que s'escaigués. De fet, havia sentit dir que Antoni, en arribar un dia, durant la lectura de l'Evangelí, havia copsat, com un advertiment adreçat a ell mateix, els mots que hom llegia: *Vés, ven tot el que tens, dóna-ho als pobres, i tindràs un tresor als cels; i vine, segueix-me* (Mt 19,21), i que tal oracle l'havia convertit de seguida a vós.

Així, doncs, em vaig apressar a tornar a l'indret on Alipi estava assegut; car, en alçar-me, hi havia deixat el còdex de l'Apòstol. El vaig agafar, el vaig obrir i vaig llegir en veu baixa el capítol amb què primer van ensopegar els meus ulls: *Lluny de festins i d'ebrietats, lluny d'alcoves i de disbauxes, lluny de querelles i de gelosies, ans revestiu-vos del Senyor Jesucrist, i no feu cabal de la carn en les seves concupiscències* (Rm 13,13-14). I no vaig voler llegir res més, ni calia. Perquè tot seguit, tan bon punt vaig haver acabat aquestes ratlles, com si s'hagués expandit una llum de seguretat en el meu cor, s'esvaïren totes les tenebres de la meva incertitud.

L'alegria de Mònica

30. Aleshores, en havent marcat amb el dit o no sé amb quin altre senyal aquest passatge del llibre, el vaig tancar i, asserenada ja la meva ànima, ho vaig contar tot a Alipi. Ell, al seu torn, em contà tot el que, sense sabuda meva, passava dins seu. Em demanà de veure el que jo havia llegit; li ho vaig mostrar, i es fixà també en el text que seguia el que jo havia llegit. Jo no en sabia la continuació. Seguia, doncs: *Però, el qui és feble encara en la fe, acolliu-lo* (Rm 14,1). Això, ho atribuï a ell mateix, i m'ho confessà. I, enfortit per aquesta admonició, sense cap turbulenta hesitació, es va unir al meu bon determini i propòsit, ben adients amb els seus costums, pels quals ja de molt temps, amb escreix, distava molt i un bon tros de mi.

De continent, entrem a veure la meva mare, li ho fem avinent: se n'alegra. Li contem com ha succeït: exulta i triomfa, i us beneïa, a vós *que podeu fer molt més que el que us demanem i imaginem* (Ef 3,20), perquè veia que li havíeu concedit en mi molt més que no us solia demanar amb els seus gemecs llastimosos i enllagrimats. I és que em convertíreu talment a vós, que no cercava ni muller ni cap esperança d'aquest segle, elevat a aquesta regla de vida on, tants d'anys enrere, m'havíeu revelat a la meva mare, i transformàreu *el seu dol en un goig* (Sl 29,12) més abundós que ella no havia imaginat, i molt més estimat i més cast que el que ella esperava dels néts de la meva carn.